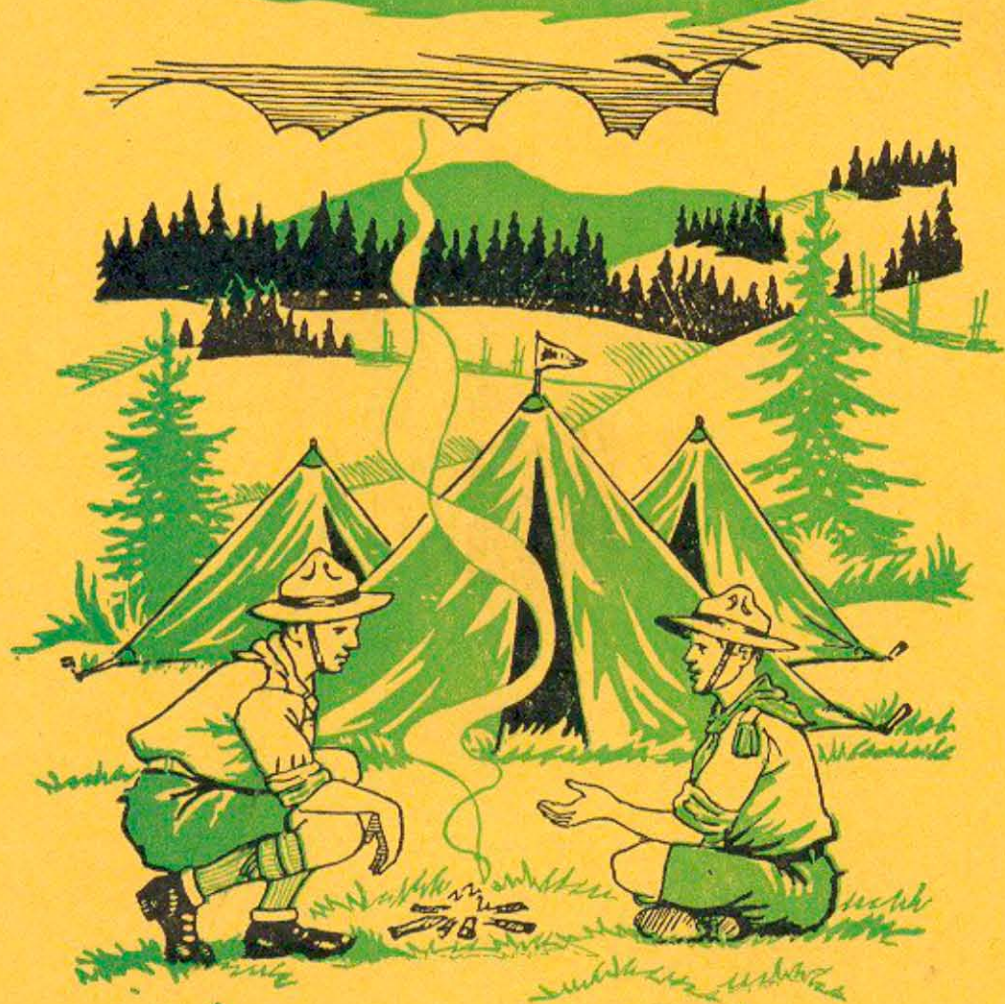

Р.К.е.г.р

Скoбшнe
гнiзгo
1957

СКОБИНЕ ГНІЗДО

РОСТИСЛАВ КЕДР

СКОБИНЕ ГНІЗДО

ПЛАСТОВА ПОЕМА

ВИДАННЯ "ЛІСОВИХ ЧОРТІВ"

ТОРОНТО 1957

У 45-ліття Українського Пласту

його Основоположникові

Д-рові Олександрові Тисовському - ДРОТОВІ

і Начальному Пластунові

Проф. Северинові Левицькому - СІРОМУ ЛЕВОВІ

присвячує

автор.

СКОБИНЕ ГНІЗДО

Мотто:

Перейдеш світ, аж сходиш ноги,
Заглянеш в пекло і у рай
І зрозумієш: всі дороги
Ведуть у молодости край.

Згадаймо, друзі, ті роки колишні,
Як ми — ще кучеряві й молоді —
Ходили в наші гори горді й пишні,
Гніздилися у Скобинім гнізді,
Як нам в садах ще квітли рідні вишні
І море до колін було в біді,
Як ватру ми розводили до смерку,
Як на Говерлю нас водив Северко.

Згадаймо, друзі, давні ті хвилини,
Як вогнище палало в темну ніч,
Кругом дрімали гори чорносині,
А небо сяло блиском срібних свіч,
Дзвонило чуркало в глухій долині
І полонинський легіт плив до віч,
А ми — посеред полум'я і диму —
Співали нашу любов "Верховину".

Води чимало потекло у море,
І відгули ті золоті часи,
І тільки згадка шепотом говоре
Про гай в намисті срібної роси,
Про сонні води, світлоокі зорі,
Далекі гори та шумні ліси, —
А в серці будяться солодкі луни
Про незабутні весни наші юні.

Задивлені, заслухані у мрію,
За мрією ми вирушили в світ.
Над Дикими Полями вихор вие,
Зелена рута клонить жовтий квіт.
Хто буйну й дику силу одоліє?
А ми несли великий заповіт:
Краса і сила, бистрість, обережність,
А над усім був Бог — свята безмежність.

І Україна — так! Хіба ж могло
Інакше бути? Ми про це мовчали.
Цим все горіло, квітло і жило,
Про це нам вітер і серця співали.
А світ кипів — розбурхане живло,
І змішані були усі начала.
Здобичників ватага молода —
Так ми пішли в Карпати і в життя.

А як жилося нам! Неначе в казці
(Хоч попадавсь між radoщами й гудз):
Кулешу ми варили на Парашці
І на Говерлі заїдали будз,
Підгірське молоко носили в пляшці,
Бували й між покутських кукурудз,
І часто у подільських єгомостів
Хропли по стодолах пластунські гості.

Відвідували й затишну Волинь:
Гаї задумані, поля безкраї,
Над сивими лісами тиха синь,
І наче вітер буйний дух спиняє;
Рокоче Стир, тече сумна Горинь,
Біліє Крем'янець, святий Почаїв
Зняв вежі в небо, — ми й носили вісті
В поліські болота, сумні й імлісті.

Там сиве небо й води сині - сині,
По болотах правцює поліщук;
Дзеркалять небо відсвіти глибинні,
Понад пісками пролітає крук,
Шумлять берези білі в самотині,
По склистих водах сунеться каюк,
Кигиче чайка, й жовтий очерет
Мов задивився в журавлиний лет.

Проте гніздо нам — сиза верховина,
Космач, і Перегінсько, і Підлюте:
Над Лімницею хилиться кедрина,
А річище її стрімке й закуте
У сірі скелі, й піниться та рине —
Зелена, іскрометна, незбагнута.
Але мої нехай вінчає строфи
Скеляста, неприступна, горда Грофа.

Ведуть плаї, та все угору, вгору,
Через ожини, мохи, лабуштан;
Знімає бір вершки у синь прозору,
А мідних пнів не зрушить гураган:
Утрюх їх не обіймеш. Дух простору!
Там вже наїживсь грехотом Горган!
Тут виверти і скелі посплітались:
Відвічна тиша і відвічний праліс.

А там на сході, де косу Говерля
Хмаринам чеше, а вони бредуть,
Як вівці, — полонина розпростерлась
По всьому небу, — де шумує Прут,
Де бистроводу силу скеля сперла,
І ллється по гоцах піниста лють, —
Хіба ж є слово змалювати гори,
Міць Черемошу, велич Чорногори?

О любий світку наш чересо-крісний,
Ковано-бляхий, легіне-топірний,
Дзьобенками і кептарями пишний,
Такий барвистий, гордий, непокірний, —
Який по тобі сум гіркий, невітшний,
Який по тобі жаль важкий, безмірний
Нам крає серце цими чужинами!
Шляхи до тебе заросли тернами...

Рік тисяч-дев'ятсот-двадцятий третій:
Як це давно, яка це даль років!
Вже — на подобу золотій кометі —
Минула юність, час наш відшумів.
Тоді ж писалось в пластовій газеті,
Що Корчин буде перший з таборів,
Той перший в славному ряді, аж поки
Не завершив їх незабутній Сокіл.

Самотня хата під забутим лісом,
Парашка визирала з-за борів.
Часом бугай з кущів дивився бісом, —
Село оподаль, — і дзвінки корів
Тремтіли в лісі. То за хитрим лисом
Скрадавсь мисливець. Та й потік шумів
І, з лісу вибравшись, котився дзвінко
До річки крізь луги і крізь зарінки.

Пригадую: під тихий час вечірній
Лунає пісня й кане в сині далі.
На серці туга, будять жаль безмірний
Згадки про карі очі й уст коралі.
І зорі грають — струни срібнолірні,
Тчуть темносиню ніч невидні ткалі,
А ми співаєм, аж вогонь пригас:
Нехай живе Великий Комтур наш!
Він був тоді у нас, був нашим гостем,
Наш Дрот — Тисовський! Простий
і стрункий,
Скакав узвиш по пісковім помості,
Для міри сил тягнув мотуз міцний,
Аж нам, півпарубкам, тріщали кості;
А потім, в вечір темний і пахкий,
Вів при багатті пластові розмови
Про лісове життя — премудре й нове.
Знов рік минув: знов ліс, і дебри - звори,
І пісня вод. Тепер вже Кам'янець
Нас пригорнув. Встає Чмола суворий
Із забуття імлі, старий стрілець:
Був сотник, Усусус. Той дав нам хлору!
І досі чую ще в костях гостець
Той кам'янецький. Щоб спасати душу,
Я втік від нього в чорногорську глушу.
Ах, тії мандри по шумних борах!
Від долу, де припишк старий Делятин,
Все вгору: Дора, Микуличин, шлях
На Угри, ще татарський шлях проклятий!
У писаних, барвистих кептарях
Гуцули — верхи! Мило спогадати:
Балакають, люльки мосяжні курять,
А десь з-за бору надтягає буря.

В Яремчі ми купалися у Пруті
І у Ворохті, в сіні Федаків,
Заночували, навіть нероззуті,
Відмахуючись в сні від комарів,
А у трубу казав отаман дути,
Коли з-за гір ще й ранок не зорів.
Таки і тут прийшлось нам гірко й тершко.
Ех, дав нам добру школу і Северко!

Ми дерлись навпростець — все вгору, вгору,
Що дехто висолопив і язик.
Аж врешті вибрались з густого бору,
Де по верхах лунав орлиний клик,
І вгледіли враз чудо — Чорногору,
Блакитний привид, що під небом ник,
А перед нами — хмари мов підперла —
Як краля, красувалася Говерля!

А потім — шпиль! Там вітер хмари боре,
І сонце сяє, й ходить німо тінь,
І міниться обличчя гір суворе.
Вгорі ж яка п'янка, бездонна синь!
Кругом верхи й верхи — застигле море,
А над верхами дзвонить височінь.
А низом жереп, гострий ялівець
І вітру неприкаяного герць.

О любий світе, земле дорога,
Прекрасні люди! — Як душа росте!
Безмежне щастя груди заливає,
Шумує в серці море золоте.
Душа орлині крила розправляє:
Де лихо, горе, біль? Ти, смерте, де?
Брати крилаті! Понад молодою
Землею сонце — там! Летить зі мною!

Знов рік минув: вже Сокіл незабутий
Прийняв нас, Скобине гніздо преславне,
На скелі звите, де горою чути
Спів пралісу, а долом шум невгавний
Гнівливої ріки. А там Підлюте:
Суворий бір, кедровий палац давній,
Вінець верхів, долина Осмолоди,
Ріка кипуча і цілющі води.

Зелена Лімниця полоще камінь,
Зелені кедри станули вінцем;
Лунають співи у кедровім храмі,
Кадило в'ється синім кружальцем,
Коряві бойки топчуть постоломи
Гладку долівку, — перед віттарем
Священик молиться за Кир Андрея,
Народу батька і архиерея.

Вшануймо тінь великого владики!
Його ім'я нестерте. Адже він
З пустель нас вивів, мов юрбу, й пів віку
Мойсеєм був народних поколінь,
В майбутність вірив світлу і велику,
Доживши ж тільки горя і руїн,
Він — сідоглавий — в час жахить і бурі
Спочив навіки у святому Юрі.

Але тоді минав нам рік за роком:
Все доли, ріки, гори, дебри, кручі,
Яруги, виверти оброслі мохом,
Рвучкі потоки й річечки текучі,
Малі хатки, хлівці, грядки з горохом,
Калюжі, грязь, дощі, вітри і тучі,
Хандра циганська в вихровім витті
І мандри у неміряні світи.

О рідна земле, люба і прекрасна,
О вітровійна і березокоса!
Прогнала нас у світ судьба нещасна,
І шлях вигнанців топче доля боса.
Як спогад у минулому, погас нам
Твій світлий ранок, і пахкі покоси,
І жайворонків спів, і шум діброви,
І дні минулі — юні, поранкові...

Сирітське серце тепла згадка гріє:
Десь золотом гуде недільний дзвін,
З церкви чути: радуйся, Маріє!
І лється спів між гуси на вигін,
А ось дівча спускає довгі вії,
Перехилившись злегка через тин,
І потрясає довгі, пишні коси —
Таке струнке, замріяне і босе.

І вже несеш її чудові очі
По дебрах та яругах, по пляях
Смерекошумних, по крутому збочі;
У сині далі стелиться твій шлях,
Вони ж зорять тобі у пільмі ночі,
І бачиш їх у тиховійних снах.
А може й досі очі ті прозорі
У темні ночі світять, наче зорі?

О молодосте, запашний напою!
О іскрометна і жемчужнокрила
Надіє душ, що силою хмільною
Поїла серце, землю золотила!
О юносте, як тужно за тобою,
Як швидко ти минула й відлетіла!
Роки промчали — степовії коні,
І, бач, у нас вже посрібліли скроні...

І тільки спогад нитку золоту
Снує в минуле. Як старе похмілля
Бурлить у жилах! Знов вітри гудуть,
Вітри моєї юности й весілля...
Так ми жили! Як ханові у путь,
Запах мені євшан — чарівне зілля.
Червоная калина гнеться в лузі:
І бачу тіні молодечих друзів.

Життя тоді бурлило і пінилось.
Листую спогадів прив'ялий жмут:
Пиляв пняки — у Корчині — Бедрило,
Грав Ліста Говикович - баламут,
По всіх усюдах Кордюка носило,
В “пшеничні нетрі” закрадавсь Кархут,
Про орачів, бурлак і мореплавців
Та злотий спис поспівував вже Кравців.

Ах, не один зламав свій злотий спис,
(А ми його колись усі носили!)
Важкий тягар та непосильний тис,
І Скобині опали горді крила...
А дехто був жартун і не розкис!
Ось так на возі, за хвостом кобили,
І на чужину жарти приволік
Великий шибеник: Пясецький Пік.

Була між нами братія усяка
І мала всякі звички й привички,
Кому як Бог дав: цей читав Бальзака,
Той грав м'яча або збирав марки,
Або й був просто світовий бурлака.
Колись нам баяв всякі байочки,
А на Парнас ось вихопивсь нечоса,
Романтик, жонолюб, — сумбурний Косач.

Були в нас і пройдисвіти - мандрьохи,
Ще й баламути, хлопці як дуби,
Не в однім сіні їх кусали блохи,
І дощ їм не один кропив чуби:
Усіх попівен знали й всі дороги
Від Сяну по волинській степи!
Бо і куди ще біс їх не водив,
Отих славетних Лісових Чортів?

А Лицарі Залізної Остроги!
Хіба ж не снились їм старих заклоть
Слова магичні й сиві обороги,
І у поході блиск рудих багать,
Де місяць підіймає срібні роги,
Мандруючи понад хребти Карпат,
На Маківці стара стрілецька слава,
І ржавий меч, і мріяна держава?

А Чорноморці, що живлу хисткому
Довірили свою юнацьку долю,
Над піші мандри і затишшя дому
Злюбили пінних вод пливку сваволю,
Чи в Чорне море — на дошках порому—
Не вирушили б по козацьку волю,
І чи крізь вихру й вод скажений бунт
Їм не ввижавсь ворожий Трапезунд?

Усе пливе. Плили й роки - поліття,
Як білі човники по океані.
Стелився шлях, і даль була відкрита,
Та закрутили воду вихри п'яні,
Зірвалась буря й рознесла по світу
Нам човники між люди окаянні.
І хто пропав у дикій метушні,
А хто живий осів на мілині.

Провівши крізь житейський вир каюк,
Професорує вже Юрко Студинський.
На різних воював фронтах Нестюк
І згинув Портухай. А де ж Купчинський,
А де десятки інших: Сиротюк,
Стадник, Ковтун і панотець Липинський?
Чи ще живе десь наш бутний попович,
Колись сухий, як кістка, Монцібович?

Хто з них помер, кого закатували?
Цих проглинув Дахав, а тих Сибір —
Кладовище народне. Як шакали,
Кати шаліли! До святих сузір
О Божу помсту їх діла кричали!
А ми від тихих вод і ясних зір
Та опинились на чужих дорогах
І просим правди у страшного Бога.

О друзі молодости золотої,
Чи десь по світу ходите у латах,
Святої мрії непоборні вої,
А туга, біль і помста — ваша плата?
Чи не схотіли ви землі чужої
І може там, в зазоряних Карпатах,
Де ність печалі, склавши білі шатра,
Чекаєте і нас при вічній ватрі?

Ми карнавал скаженої Європи
Відтанцювали, й кров була за хміль.
Знов топчуть пил шляхів бурлацькі стопи,
А в душах тліє невимовний біль.
Вогонь, руїни, згарища і попіл —
Наш рідний край! А в серці їдь і цвіль.
О ви далекі підлютецькі кедри,
О гори, ріки, води — рідні й щедрі!

Роки промчали, як вогнисті коні,
Роки промчали бурею страшною
І все найкраще видерли з долоні,
Поволокли у безвість за собою.
О, не дарма нам посрібляли скроні,
І не дарма заходять очі млою!
Перешалівши, гураган злих літ
Прогнав нас прохачами в Юдин світ.

А наші душі там, де Черемош
Ще піниться по крем'яних гоцах,
Де росить рідні ниви рідний дощ,
Де вербами обріс далекий шлях,
Де сонце й правда, а не зрада й лож,
І досі сниться нам в ізгойських снах
Старинний Галич, що над ним розблисла
В віках минулих слава Осмомисла.

Так донесім ту славу до мети,
Багряну славу буряних століть,
Таку криваву. Боже нам прости:
Велика ватра в душах нам горить!
Хто знає, чи ще довго нам іти?
А як крилатий час наш відлетить,
Тоді звинем в дорогу білі шатра:
Там жде нас ще остання — Вічна Ватра.

Мюнхен, листопад - грудень 1946 р.

Всі права застережені.

Друкарня "Київ", 686 Річмонд вул., Торонто, Онт., Канада.

